

Радянський ШЕДАГОТ

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФСПІЛКОВИХ КОМІТЕТІВ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ІМЕНІ В. СТЕФАНИКА

Газета заснована 30 вересня 1988 року.

№ 7 (19)

21 ЛЮТОГО, 1989 р.

Ціна 3 коп.

ЄДИНИЙ ПОЛІТДЕНЬ

ПИТАННЯ, ЩО ХВИЛЮЮТЬ УСІХ

Минулого четверга у рамках єдиного політдня в актовому залі відбулася зустріч викладачів та студентів інституту з першим секретарем Івано-Франківського міського Компартії України Я. П. Федорчуком та інформаційною групою міському партії.

У своєму виступі перед колективом вузу Я. П. Федорчук акцентував увагу на трьох важливих питаннях, які, на його думку, повинні бути цікавими як для викладачів, так і для студентів. Це, зокрема, інформація про соціально-економічний розвиток міста, проблеми розвитку шкільної реформи в Івано-Франківську та державні питання, пов'язані з виборами народних депутатів. Було дано оцінку тому, як розвивається наше місто в соціально-економічному плані, детально проаналізовано результати діяльності промислових підприємств, галузі будіндустрії і т. д. за минулий рік, ознайомлено з перспективою розвитку як окремих галузей, так і міста в цілому.

Зокрема, в Івано-Франківську у сфері виробництва зайнято майже 150 тисяч чоловік. Промисловість міста у минулому році випустила продукції на суму 1 мільярд 30 мільйонів карбованців. Прискореними темпами розвивається у нас радіотехніка, інші галузі виробництва.

Не так, як хотілося б, розгортається у місті матеріальна база будіндустрії та будматеріалів, що гальмує розвиток програми спорудження житла. У минулому році його ввели 143 тисячі квадратних метрів. На кінець п'ятиріччя запланована цифра 180 тисяч. Ця проблема у нас стоїть дуже гостро, бо у місті 18 тисяч громадян чекають на квартири.

Щодо шкіл, то у місті чітко визначилася програма, яка успішно й виконується. У цьому році, наприклад, буде введена школа по вул. Дзержинського на 1848 місць. Вона, як і дві попередні, споруджується за індивідуальним проектом. Тут передбачені всі умови для навчання шестиліток, до послуг дітей — спортзал, плавальний басейн. До речі, це буде експериментальна школа-лабораторія вашого інституту. До кінця п'ятиріччя намічено ввести п'ять шкіл і, очевидно, це завдання буде успішно виконано. Окрім того, споруджуватимуться ще дві сільські школи. На сьогодні практично вирішено питання забезпечення дитячими дошкільними закладами. Нас не може не турбува-

ти, продовжив Я. П. Федорчук, питання розвитку матеріальної бази лікувальних установ. Нині у місті будується гінекологічний корпус, приміщення для швидкої допомоги. У будинку, що споруджується по вул. Щорса, плануємо на двох поверхах розмістити дитячу стоматологічну поліклініку. Перед організаціями, установами ставимо питання про розвиток своїх профілакторіїв, спортивних комплексів. Це, до речі, стосується і вашого інституту. Чому б, скажімо, не подбати про зміцнення і збереження здоров'я самим?

Ведучи мову про нинішні вибори народних депутатів, Я. П. Федорчук відзначив досконалість політичної структури нашого суспільства, поділився враженнями про хід окружних передвиборних зборів.

На зустрічі зав'язалася жвава розмова, під час якої Я. П. Федорчук дав конкретні відповіді на багаточисленні питання присутніх. Із питань було зрозуміло, що колектив інституту хвилюють безліч моментів життя міста й області, проблеми екології і постачання продуктами, шкільної реформи і роботи партійного апарату, будівництва багатьох об'єктів соціального призначення і благоустрою мікрорайонів. За браком газетної площі подаємо скорочений варіант цього предметного діалогу.

Питання: Турбує проблема працевлаштування студента під час навчання. Яким чином працевлаштування розводять руками?

Я. П. Федорчук: (Жартома). Якщо це стосується особисто вас, то, можливо, я б і зміг вам допомогти. (Серйозно). Однак і справді, проблема така існує, ми візьмемо її до уваги і будемо нею займатися.

Питання: Коли працівники народної освіти зможуть, нарешті, стати рівними у правах з робітниками промислових підприємств?

Я. П. Федорчук: Очевидно, мова йде про квартирну чергу, чергу на автомобілі, «столи замовлення», так? (Справді, поки що робітничий клас у нас у виграшному становищі. І тут, мабуть, потрібно ще чимало часу, щоб якось поліпшити цю справу. Ви самі розумієте, що це залежить від численних причин, які нам не завжди вдається одразу виявити і усунути. Однак будемо до цього прагнути.

Питання: Коли інститут буде забезпечений гуртожитками?

На це запитання відповідь дав ректор, професор В. І.

Кононенко: Цими днями заселяємо новий гуртожиток на 320 місць, де передбачені кімнати і для молодих сімей. Починаємо будівництво нового гуртожитку, який, сподіваюся, прийме студентів у наступному році. До речі, разом з ним буде введено і спорткомплекс.

Питання: Ярослав Петрович, в інституті відкриваються, вірніше, відкрита нова спеціальність — дошкільне виховання. Звичайно, потрібні нові спеціалісти. У нас є вже один такий фахівець, але, на жаль, тут ситуація така, що людина, яка конче потребує квартири, досі нею не забезпечена. Як тут бути?

Я. П. Федорчук: Є такий термін — виробнича необхідність. У зв'язку з нею (а це стосується й інституту) керівництво повинно поклопотати про надання спеціалістові квартири поза чергою. Це не суперечить, як мовиться, букві закону.

В. І. Кононенко: Хочу уточнити, що у названій конкретній ситуації питання вже вирішується позитивно.

Питання: Ярослав Петрович, а які перспективи розвитку міста на XIII п'ятиріччю?

Я. П. Федорчук: Боюся, що займу дуже багато вашого часу розповіддю про ці перспективи. Ви згодні послухати? (Пожвавлення. Репліки: ще є багато запитань, не варто докладно зупинятися на цьому).

Єдине, що, на мою думку, може вас цікавити, то це те, що у наступній п'ятирічці буде споруджено у місті Палац піонерів. Ось коротко.

Питання: Як на Вашу думку, чи доречно сусідство біля меморіального кладовища по вул. Леніна «забігайлики» під назвою «Зустріч», де творяться безчинства?

Я. П. Федорчук: Обурююся разом з вами. Вживемо заходів, аби не було безчинств.

Питання: Ви говорили про школу на 1848 місць. А чи потрібні такі школи-гіганти?

Я. П. Федорчук: На мою думку, навчальний заклад повинен бути розрахований приблизно на півтори тисячі місць. Але врахуйте, що в даній школі буде навчатися 300 шестиліток, тобто це свого роду дитсадок. Отож, в даному випадку такі школи потрібні.

Критичні зауваження та пропозиції, висловлені під час зустрічі, були занотовані членами інформаційної групи, вони ж будуть враховані при подальшій роботі як міському партії, так і міськвиконкому.

23 ЛЮТОГО — ДЕНЬ РАДЯНСЬКОЇ АРМІЇ

Слава захисникам Радянської Батьківщини!

Матеріали, присвячені Дню Радянської Армії та Військово-Морського Флоту, читайте на розвороті під рубрикою «Навіки в пам'яті народній».

НА ТРИБУНУ ПАРТІЙНИХ ЗБОРІВ

Ініціатива за комуністами

Як уже повідомляла наша газета, через кілька днів відбудуться загальноінститутські партійні збори на тему «Авангардна роль комуністів у поліпшенні наукової роботи в інституті». З цього приводу наш кореспондент розмовляє з проректором по науковій роботі, професором П. С. ФЕДОРЧАКОМ.

— Петре Степановичу, які, на Вашу думку, причини спонукали винести саме цей аспект життя вузу на обговорення партійних зборів?

— Звичайно, питання це не випадкове. Відомо, що ХХVII з'їзд КПРС поставив великі вимоги перед науковцями вузів, бо це численний загін докторів наук, кандидатів, тобто солідний науковий потенціал. Що стосується нашого вузу, то тут працюють 15 професорів, докторів наук, значна кількість кандидатів. У цілому доробок наш чималий. Наші науковці розробляють теми всеосозного масштабу, скажімо, заплановані АПН СРСР, союзними та республікансь-

кими органами народної освіти і т. д. Правда, турбує те, що не все гаразд з виконанням цих важливих тем. Тому, гадаю, буде цілком правильним підняти цю проблему на зборах і повести мову саме про те, яка роль у науковій роботі наших комуністів, працівників вузу загалом.

До речі, це питання порушувалося, на звітно-виборних партійних зборах, де було вирішено провести збори комуністів на факультетах. Однак те, що воно винесено на широкій загальній вважало, дасть можливість більше націлити нашу партійну організацію на вирішення нагальних проблем, пов'язаних з науковою роботою.

— Як Ви, як комуніст і керівник, оцінюєте роль партійців у здійсненні наукових програм?

— Посильно працює в цьому плані комуніст професор П. П. Киричок, який очолює кафедру фізики. Ми знаємо його, як ініціатора цілого ряду наукових конференцій. Мені хотілося б відзначити й декана факультету підготовки вчителів початкових класів професора М. Г. Стельмаховича, який готується до захисту докторської дисертації, доцента кафедри української літератури Л. М. Кіліченко — авторки ряду посібників для нашої школи. Активізували свою діяльність професори Ю. І. Патлажан, О. Ю. Карпенко, доценти М. А. Рувінський, С. І. Копчак, М. Ю. Голянич, які успішно займаються науковою роботою. Однак не може не

(Закінчення на 2 стор.)

До ювілею газети

У нинішньому році обласна газета «Прикарпатська правда» відзначатиме свій п'ятидесятирічний ювілей. З цієї нагоди буде проведено цілий ряд масових заходів. Серед них і такий, як видання спеціального календаря, присвяченого ювілею газети. Видала його редакція українських календарів «Радянська Україна» тиражем 100.000 примірників. Продається він в усіх поштових кіосках області. Вісник «Новини Прикарпаття».

У подарунок дітям

Є хороша традиція в студентських будівельних загонах — зароблені кошти вкладати туди, де вони найбільше потрібні.

Гроші, зароблені за почесного бійця, наш будзагін ім. Дадугіна передав Долинському дитячому будинку. Понад 400 карбованців вирішили використати на дитяче відділення обласного тубдиспансеру.

М. БАЛАНЕЦЬ. Студент III курсу стоматологічного факультету Івано-Франківського медінституту.

НА ТРИБУНУ ПАРТИЙНИХ ЗБОРІВ

Ініціатива за комуністами

(Початок на 1-й стор.)

турбувати те, що хоча більшість кафедр очолюють комуністи, все ж частина цих підрозділів недостатньо працює у цьому напрямі. У нас в середньому щороку майже 50 викладачів не готують і ніде не друкують своєї наукової продукції. Це, зокрема, стосується музично-педагогічного факультету, окремих кафедр факультету іноземних мов. Не на повну силу працюють викладачі кафедр фізвиховання та цивільної оборони. А тим часом від наукової роботи викладача залежить і рівень навчально-виховного процесу в інституті, зрештою, від неї залежить і рівень знань студента.

— Оскільки Ви вже торкнулися студентства, охарактеризуйте, будь ласка, рівень студентської наукової роботи у нашому вузі, адже це, по суті, друга сторона медалі...

— Останнім часом наші вихованці стали більш активні в науковій роботі, про що свідчать їх участь у республіканських наукових студентських конкурсах. Окремі роботи направлялись і на Всесоюзний конкурс. У минулому році серед педвузів України ми зайняли друге місце за кількістю дипломів та інших нагород. Проте всі свої можливості і ми, і студенти ще далеко не використали. Мене, як проректора, особливо хвилює те, що наші

вихованці за останні роки не змогли зайняти перших місць на республіканській олімпіаді «Студент і науково-технічний прогрес». Це означає, що у нас ще багато прогалин і насамперед у навчальній та науковій роботі. Щодо цього, вважаю, ще недостатньо працюють кафедри, які не зуміли посилити індивідуальну роботу з студентами, допомогти їм удосконалити свої знання в окремих галузях, проблемах тощо. І, як наслідок, — далеко не блискучі результати. Думаю, що це також потрібно більш ґрунтовно обговорити на зборах і намітити конкретні заходи для усунення недоліків.

— Петре Степановичу, для кожного виду діяльності потрібні належні умови праці, що, зрештою, значною мірою визначають її успіх. Як у нашому вузі вирішено чи вирішується це питання стосовно наукової роботи?

— Це питання не може нас не турбувати. На наш погляд, необхідно, щоб у першу чергу кафедри подбали про чітке планування часу кожного викладача з метою виділення, скажімо, «бібліотечного» дня.

З боку ректорату, думаю, потрібно більше уваги приділити створенню матеріальної бази для наукової роботи. Це — виділення приміщення для соціологічної лабораторії, госпдоговірному сектору, студентської наукової ра-

ди з тим, щоб студенти і науковці могли тісніше співробітничати.

— Що стосується створення умов, то чи впливає якоюсь мірою це на той факт, що ряд запланованих дисертацій не готові вчасно до захисту?

— В основному план по захисту, зокрема, кандидатських дисертацій, ми виконуємо. Проте нас не може не турбувати, що захист ряду робіт з року в рік і справді переноситься. В багатьох випадках це зумовлено тим, що кафедри не створюють належних умов для викладача, який готує дисертацію, або ж не створюють обстановки вимогливості. У зв'язку з цим, гадаю, кафедрам треба спланувати свою роботу так, щоб систематично заслуховувати звіти про хід написання дисертації, звіти про навчання в аспірантурі, про перебування на однодворічному стажуванні.

Щодо власне умов, то кафедри повинні надавати тримісячну відпустку для тих, хто не закінчував аспірантури. Декому можна надавати можливість стажуватися у тому вузі, де затверджена тема дослідження, строком від чотирьох місяців до року; можна пропонувати викладачам однорічне стажування перед вступом до аспірантури, та й, зрештою, проявляти інші ініціативи з метою надання допомоги. На практиці непогано у цьому плані працюють кафедри музпеду,

педфаку. На інших же факультетах такі форми, на жаль, не набули поширення. У цьому прораховок як деканатів, так і партійних організацій факультетів, які могли б втрутитися у цю справу.

— У сьогоднішній науковій діяльності на перший план виступила робота по госпдоговірних темах. Це стосується і нашого вузу. Але чи повною мірою використовуються тут можливості наших науковців?

— У розробці госпдоговірних тем чимало зробили кафедри фізики і методики фізики. Але, вважаю, що широкі можливості тут і для інших факультетів, які, на жаль, не залучені до госпдоговірної роботи. Нам потрібно добре поміркувати, як виправити становище: варто поговорити про це на партійних зборах. Думаю, ми могли б успішно працювати на запити й потреби області. Маю на увазі, екологічні проблеми, сільськогосподарської галузь. Разом з тим потрібно враховувати і специфіку вузу. А в нас чомусь склалися так, що госпдоговірна тематика ще відірвана від навчально-виховного процесу в інституті. Вона також повинна спрямовуватися і на поліпшення роботи школи, що вимагається реформою. Думаю, що ініціативу тут повинні проявити комуністи.

Розмову веде
Н. БОДНАРЧУК.

Пожвавити роботу

Незадовільний стан наукової роботи студентів, недоліки в діяльності наукових гуртків — ці та інші питання стали центром обговорення на останньому засіданні ради науково-технічного студентського товариства. Особлива увага була приділена підготовці майбутніх педагогів до участі в олімпіадах і конкурсах, намічено ряд заходів для підвищення її ефективності.

Члени ради затвердили новий план роботи на поточний рік, яким передбачено проведення у березні-травні конкурсу на кращу студентську наукову роботу. Вузького туру Всесоюзної олімпіади «Студент і науково-технічний прогрес». Намічено також підготувати до вересня наукову конференцію, присвячену 50-річчю возз'єднання західних областей України в єдиній Радянській державі.

На засіданні ради НТСТ зазначалося, що оскільки найближчі партійні збори інституту будуть присвячені питанням наукової роботи, то перед усіма факультетськими науковими радами, всіма комуністами стоїть завдання проаналізувати причини низької ефективності наукової діяльності студентів, продумати шляхи докорінного поліпшення стану справ. Цінні пропозиції як комуністів, так і рядових студентів рада НТСТ обов'язково врахує у своїй подальшій роботі.

О. ЖЕРНОКЛББ.
Студент III курсу істфаку, член ради НТСТ.

Доцента кафедри природничих і математичних дисциплін початкового навчання, кандидата біологічних наук Римму Серафимівну Адаменко на факультеті підготовки вчителів початкового навчання знають як сумлінного працівника. Вона — наставник академічної групи, керує науковими роботами студентів і діяльністю деяких гуртків.

Фото В. Боб'яка.

СТАВИМО ПРОБЛЕМУ

Кожному — по праці

З метою забезпечення принципу соціальної справедливості, гуманізації діяльності колективу інституту, поліпшення навчально-виховного процесу, потребує свого вирішення проблема удосконалення форми розподілу та забезпечення студентів стипендією. Вважаю, що при успішному навчанні студент повинен одержувати стипендію в розмірі, який має бути прямо залежний від якості його знань та громадсько-корисної роботи.

Якщо в даний час стипендію забезпечується 72 відсотки студентства, і в першу чергу вона надається тим, хто вчиться на «4» і «5», то цей факт, як на мене, якоюсь мірою вносить елемент несправедливості у розподіл стипендіального фонду.

Враховуючи це, пропоную для обговорення у студентських колективах, громадських організаціях інституту, нарешті, у ректораті, нову форму роз-

поділу стипендіального фонду. Суть її така.

Візьмемо для прикладу студентську групу з 25 чоловік. 72 проценти — це 18 студентів. При стипендії 50 крб, місячна сума стипендії становить 900 крб. Нехай, скажімо, під час сесії група складає два екзамени з результататами:

Перший іспит здали на оцінку «5» — п'ятеро студентів, на «4» — десять, на «3» — теж десять. Другий іспит склали на «5» — п'ятеро, на «4» — десять, на «3» — десять. Сума балів, яку одержала група на двох іспитах, становить 190. Виходячи з місячної суми стипендіального фонду, «вартість» одного бала становитиме: $900:190=4,74$ крб. Тепер можна вирахувати місячний розмір стипендії для тих, хто склав екзамени і одержав відповідну кількість балів:

оцінки
«5» і «5» = 10 балів, — 47,4 крб.
«5» і «4» = 9 балів —

42,66 крб.
«5» і «3»; «4» і «4» = 8 балів — 37,92 крб.
«4» і «3» = 7 балів — 33,18 крб.
«3» і «3» = 6 балів — 28,44 крб.

Для тих студентів, які навчаються на «відмінно», а також для тих, хто бере активну участь у громадсько-корисній роботі чи має незадовільне матеріальне становище і т. п., деканат та студентські громадські організації можуть вирішувати питання додаткового матеріального стимулювання з фонду, передбачених 25-ти та 50-ти процентних надбавок до стипендій.

Думаю, що такий елемент «госпрозрахунку» в розподілі стипендіального фонду сприятиме більш об'єктивній оцінці знань студентів викладачами-екзаменаторами, диференціації процесу навчання і стане одним із стимулів поліпшення успішності і якості знань студентів.

Хотілося б знати з цього приводу думку як студентів, так і викладачів.
М. КИДРАТ.
Доцент кафедри образотворчого мистецтва, креслення і праці.

НАВІКИ

В ПАМ'ЯТІ

НАРОДНИЙ

ОБПАЛЕНІ ВІЙНОЮ

Іх було сорок два офіцери і солдати Великої Вітчизняної, які прийшли в наш інститут, аби виховувати юнь, вчити її добру, мужності та синівської вірності Батьківщині.

Серед них: Василь Пилипович Бондаренко — замполіт, Іван Терентійович Прус — учасник героїчної оборони Ленінграда, Василь Панасович Духніч — розвідник одного з підрозділів Сталінградського фронту, Юхим Ізраїльович Патлажан — заступник політрука взводу розвідників, Борис Федорович Плотницький — учасник партизанського руху на Україні, Сергій Флорович Поляков — військовий кореспондент, Антон Іванович Чорний — льотчик, Олександр Максимович Горпиняк — син полку та інші.

Іх було сорок два, а залишилось двадцять вісім. Пам'ятаймо тих, кого уже немає сьогодні, і шануймо тих, хто продовжує трудитись серед нас. Це В. М. Кравець, А. І. Чорний, В. П. Духніч, Я. С. Трахтенберг, В. Ю. Дідик, О. Ю. Карпенко, С. А. Котик, С. Д. Бабишин, Ю. І. Патлажан. Вони проводять велику лекційно-пропагандистську роботу, займаються військово-патріотичним вихованням тощо.

З лекціями про міжнародне становище систематично виступають доценти А. І. Чорний, Я. С. Трахтенберг, професор Ю. І. Патлажан. Студенти, вчителі, керівники шкіл, широка громадськість відзначають високий рівень їх лекційної майстерності, глибоку аргументованість, доступність і емоційність.

А студентами наших ветеранів стали колишні воїни-інтернаціоналісти (у нас їх вчиться 38). Серед них — Василь Васильович Богославець, нагороджений орденом Червоної Зірки і бойовими медалями, Василь Миколайович Гишук, також відзначений орденом Червоної Зірки, Микола Миколайович Рибалка, нагороджений медаллю «За бойові заслуги». Нині вони вчаться найбільш мирної професії на землі — професії вчителя.

Минуть роки, але у вдячній пам'яті людей житиме їх подвиг.

Шануймо пам'ять тих, хто не повернувся, хто пішов від нас в мирний час. Бережімо живих: вони віддали Вітчизні все, що могли. Приносьмо квіти в їх дім. Вони заслуговують на це.

І. ГРИШАЙ.
Голова ради ветеранів війни і праці інституту.

Бо в

Всього рік провів у боях проти душманів сержант Михайло Цюрпіта, а біографія в нього, як у бувалого солдата: брав участь в складних бойових операціях, здійснював подвиги, був тяжко поранений, удостоєний високих державних нагород...

Афганістан... Це гаряче слово все більше і більше стає сьогодні історією — гіркою і вражаючою, трагічною і незабутньою. Він навіть подумки не може повернутися туди вільним від всього того, що пережито і пройдено ним, від тих доміг, що залишили відбитки на його долі.

5 травня 1984 року Михайло був призваний в ряди Радянської Армії. «Курс молодого бійця» — як тепер згадає він, — пролетів швидко. Для мене він був не дуже важким. Справа в тому, що я до армії захоплювався боротьбою самбо і дзюдо, навчився плавати, а з волейболу брав участь навіть у республіканських змаганнях. До того ж початкова військова підготовка в моїй рідній Завалівській школі, що на Тернопільщині, була на належному рівні.

Місяці перебування в «учебці» сержантського складу минули швидко. «На чорному фоні моїх погонів зазяяли емблема зв'язківця і три золотих смужечки. Тепер, — розповідає М. Цюрпіта, — кожен з нас з нетерпінням чекав свого призначення. Я був направлений і три золотих смужечки. Тепер, — розповідає М. Цюрпіта, — кожен з нас з нетерпінням чекав свого призначення. Я був направлений

портом, у десантні війська. Знову навчання — десантування, ведення бою в умовах гір, стрибки з парашутом, надання невідкладної медичної допомоги товаришеві в бою і багато іншого. Командири і політпрацівники вже не приховували від нас, що скоро ми замінимо воїнів, звільнених у запас із складу обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані. На навчаннях земля зустрічала його радісно. В Афганістані ж такі зустрічі з емлею десантникам не віщують нічого доброго: адже найчастіше приземлення означало початок бою. «Для того, аби зрозуміти, що це земля інша, зовсім не та, до якої звик в рідному краї, взагалі в Союзі, вистачало однієї пильної бурі». Михайло поринає в спогади, гортаючи листи і фотографії, зроблені там, в Афганістані, і прислани друзями та знайомими вже тепер. І, ніби згадавши, про що ми попередньо говорили, продовжує: «Але, щоб відчутти особисто відповідальність за цю «другу» землю, довелося пережити немало випробувань і втрат». Він з хвилюванням розповідає про те, що бойова служба і виконання інтернаціонального обов'язку в Афганістані для них, як для

Тривожні дзвони Хатині

Орадур... Лідіце... Кортелісі... Хто не пам'ятає назв цих сіл, спалених фашистами в роки другої світової війни? З білоруським поселенням Хатинь трапилося таке ж горе. Гітлерівці, знищивши його жителів, були впевнені, що не залишили живим жодного очевидця цього страшного злочину. Кара-

телі прорахувалися: очевидці є. І вони — свідки на суді історії.

— Хіба міг хтось із хатинців подумати, що в нашому маленькому селі буде так багатолюдно — приїжджають з усього світу... А вночі тут так тихо, що аж мороз по шкірі...

Чомусь згадуються мені ці слова Віктора Желобковича, уродженця Хатині, одного з небагатьох, кому вдалося врятуватися тоді, 22 березня 1943 року. Карателі професійно, «любовно», як з гіркою іронією сказав Віктор, обклали кожну хату соломомою, облили бензином. Майже водночас спалахнули двадцять шість, згідно з числом обійсть, факелів. Та не все сталося так, як задумали фашисти. Залишились такі свідки страхітливого злочину. Чудом вибрався з вогню Йосип Камінський — нині його бронзова фігура з мертвим сином на руках височіє в селі-меморіалі. Кинувшись в городи, уникнув куль і полум'я Володимир Яськевич. Упавши під пострілами, мати Віктора Желобковича закрила його своїм тілом. Пішла до тітки в сусіднє село Софія Климович і вціліла...

Ось стоять вони, живі й врятовані від власної смерті, серед залізобетонних зрубів, споруджених в Хатині на місці спалених будинків. Всередині кожного — обеліск у вигляді димаря. На ньому викарбовані імена і прізвища тих, хто прийняв мученицьку загибель. Сто сорок дев'ять рядків у скорботному мартиролозі. За кожним — обіране життя.

Ми стоїмо у хаті, де жили Яськевичі, біля димаря, увінчаного дзвоном. Тільки цим перебоєм, од якого щемить серце, й розбивається мавзолейна тиша Хатині, що стала у мирні роки меморіальним комплексом. Та ще й стриманим голосом ексу-

рсоводів. Ті з них, хто старший, поважно вітаються з моїми супутниками: перші екскурсії — для гідів — проводили ці троє. Віктор Желобкович витримав тільки одну: «Не можу, — сказав він тоді. — Боляче». Вечоріє. Рідшає людський потік. Я не прошу щось розповідати — стільки написач про те, як все було в страшний день сорок шість років тому. І раптом, скоряючись якійсь внутрішній потребі, першим заговорив Желобкович.

Тім запалили, відразу стало важко дихати. Стіни вже затріщали від полум'я. Душно. Хтось крикнув: «Люди, краще під кулі, ніж живцем згоріти!». Навалились на ворота, вони впали, і тут же посипався град куль. Ми з мамою вибігли на подвір'я, мене по плечу щось сильно дряпнуло, я крикнув матері, що боляче, вона не відповіла. Напевно, тією ж кулею її убило. Впала на мене, і я довго лежав не рухаючись. Вибрався з-під нерухомого тіла тільки під

Коли змовкає денний гамір і тихий вечір окутує все доокілля, до ветерана Великої Вітчизняної війни професора нашого Інституту Петра Павловича КИРИЧКА приходять спогади. Вони повертають його в прожиті роки воєнного лихоліття, огортають душу щемкими відчуттями і болем відзиваються в серці. Так, пам'ять нетлінна!

Фото В. Боб'яка.

— Мене разом з дорослими пригнали до сараю. Хатинь уже горіла, чулися постріли: фашисти вбивали тих, хто відмовлявся вийти з будинків. Заперли нас, ми — до щілин. Дивомою: обкладають сарай соломомою і бензином поливають. По-

вечір. Дивлюся — навкруги люди, хтось ще живий. Прохали пити, вкрити від холоду. Воду я знайшов, носив у якомусь черепку, а от теплого нічого не було. Не пам'ятаю, скільки це все тривало, я потім утратив свідомість. Згодом сказали,

дували їй оселю, там і живе одна. «Від гостей до гостей». Заміж не вийшла, не змогла: «Порожньо було в душі до тих, хто сватався, наче все в ній вигоріло».

— Того ранку батько попросив мене піти до сусіднього села Хворостені, до

— адже операція тривала до 16 квітня. Це тепер я знаю, а тоді...

М. Цюрпіта витирає спітніле чоло. Він не раз прокидався саме від картин цього останнього бою.

«Десь під обід ми зрозуміли, що «духи» хочуть взяти нас в кільце. Стараємось підтримувати по рації зв'язок з іншими «трійками», координувати дії. Я був старшим «трійки»».

Першим вийшов зі строю Дасанов. Сильним вибухом він був контужений і втратив свідомість. Рознесло вщент захисну споруду, яку ми встигли зробити з каміння. Душмани стріляли навмання. Розривна куля влучила в плече Ткаченку. Я теж був поранений, але чи то від страху, чи від злості болю не відчував». Вдруге поранило Ткаченку. Тепер Михайло відбивався сам. Він бачив, як поруч мучиться товариш. На хвилину відклав зброю, ввів йому обезболююче. Хотів ще накласти пов'язку на поранену ногу, але не встиг. Завду вдарилася автоматна черга...

— Ти в сорочці народився. Тепер точно сто літ житимеш, — почув ніби через сон Михайло по-батьківськи лагідний голос лікаря Кандагарського військового госпіталю.

Другим своїм народженням Михайло Цюрпіта завдячує лікарів і вірному товаришеві Григорію Ткаченку. До останньої хвилини, доки не з'явилися наші

його сестри, — згадує вона. — Це через ліс, кілометрів дванадцять. Вийшла удосвіта. Мені було двадцять п'ять, а в молоді роки всяка дорога на радість. Йшла хутко. Години через дві вже розмовляла з тіткою. Наближалася до обіду, вона почала накривати на стіл. Враз стук у вікно. І від цього стукну все життя моє перевернулося. Хтось кричав, що горить Хатинь. Коли повернулася додому, здалося, що заблудилася: хати — немов обгорілі пні. І нікого нема. Нікого. І пахне горілим, якимось дуже їдким. Кинулася до нашого подвір'я — ні душі. Тільки димар від печі, наче та сирота. Раптом (звідки він появився) — кіт. Наш кіт! Сtribнув на плече, весь у сажі, третій до кофти, очі сльозяться і немовби щось говорить, говорить. Я до сараю підбігла, а там обгорілі трупи батька і брата... Не знаю, скільки я просиділа біля них... Потім пішла, світ за очі. А кіт так і зостався на плечі.

— Ой, — стрепенулася враз жінка, — зовсім розповідями своїми заморила. Ходить до мене обідати!

— Спасибі, мамо, — ласкаво відзивався Яськевич, — обідати будемо у мене в Козиреві.

Зобачивши моє здивування, пояснив:

— До Козирева шість кілометрів. Там після... цього, — не знайшовши слова, він махнув рукою в бік меморіалу, — Йосип Камінський спорудив будинок. А перед смертю заповів його мені. Ми з Віктором приїжджаємо до Козирева майже кожної неділі. Ми на заводі працюємо, він — інженер, я — майстер. У вихідні дні з сім'ями — сюди.

Незабаром ми сиділи в просторому дерев'яному будинку. Тут пройшло післявоєнне життя людини, яка назавше залишилася в Хатині. В обвугленій бронзі стоїть він з дитиною на руках при в'їзді в меморіал. І здається, Камінський протяг своє сина людям, промовляючи: «Допоможіть, можливо, ще не пізно...».

С. ІВАНІВ.

Незабутнє

Його минуле — афганські дороги війни. І хоча сам відслужив свій строк сповна, з величезним здоволенням сприйняв звістку про те, що останні військові підрозділи, сотні молодих життів повернулися додому. Минулися материнські безсонні тривоги, відпетів далеко за гори вітер смерті, молоді солдатські обличчя не обпікає чуже гаряче сонце...

Здається, усе минулося, забулося... Але ж ні, пам'ять живе: і у народу, і у кожного, хто був до цього причетний. І у цього — Івана Панчака, викладача по класу акордеону Яремчанської дитячої школи мистецтв, студента V курсу заочного відділення музично-педагогічного факультету. Основна його робота — з дітьми, яким радо прищеплює любов до музики, вчить розуміти і цінувати прекрасне. Бо сам цінує його безмежно, як саме життя. Ціна ота визначилася для нього ще з афганських доріг...

На знімку: І. ПАНЧАК.

Фото В. Боб'яка.

ЯК ТОБІ СЛУЖИТЬСЯ!

Стою на варті

Стою на варті. Ніч. Тихо. Лише блідий місяць виглядає з-за хмар, і в його промінні іскриться сніг...

Стою на варті і пригадую слова знаменитого співця природи М. Пришвіна, який говорив, що для риби — вода, для птахів — повітря, а для людини найкраще — Батьківщина. І всі ми повинні бути гідними її дочками і синами, кожен на своєму посту: чи в армії зі зброєю в руках, чи за партою в школі, чи за верстаком на заводі, чи на тракторі у полі, чи у вузі за книгою...

Стою на варті і думаю про інститут, про наших викладачів: В. П. Духніча, І. І. Черв'якіна, А. В. Крюкова та багатьох інших. Пригадую... та що гріха таїти, як лінувалися, «сачкували». Лиш тепер стає шкода, що так бездумно витрачав час, дармував дорогоцінні години. Мрію, швидше повернутися до рідної альма-матер. Уже скоро. Тішу себе цим.

Стою на варті... Зимно... Нелегка солдатська служба! Десь без мене ідуть пари, а я пильно вдивляюся в цю холодну, прекрасну, місячну ніч... Стою на варті...

Д. ВОЛОШЕНЮК.

Військовослужбовець, студент II-го курсу історичного факультету.

Них частка життя його

солдатів повітряно-десантних військ, почалися незвично. Дорогу до місця служби, що пролягала через Термез, перевал Саланг, Кабул, Газні... група додала на БТРах. Михайло був старшим станції зв'язку командно-штабної машини: очі і вуха командира, за цим — життя товаришів. На другий день перебування на афганській землі колону обстріляли. На щастя, все обійшлося благополучно. Це було перше бойове хрещення.

Основним завданням Михайла і його бойових товаришів були виявлення та знешкодження бандитських формувань, перехоплення караванів, що йшли з Пакистану. Це означало, що їх «трійками» висаджували в горах, часто в ще не перевірені місця, бувало, що й на кілька діб.

— Багатокілометрові переходи, розвідувально-пошукові дії, виходи в гори — все це будні нашої солдатської служби, — говорить Михайло. — Ми щоразу прощалися з товаришами, адже всяко бувало...

Він більше розповідає про друзів. Про себе так, ніби між іншим: виконував Присягу, під кулями за чужі спина не ховався, друзів не зраджував. На столі

поруч з «афганськими» реліквіями орден Червоної Зірки, медалі «За відвагу», «70 років Збройних Сил СРСР», «Від вдячного афганського народу», яку він одержав зовсім недавно. Самі розумієте — такі нагороди просто так не дають...

...Той бій був коротким. Михайло пам'ятає все до подробиць, все, що відбулося за якихось 30 хвилин: «Ми зненацька наздогнали душманів, які супроводжували «Барбухи» (так називають вони великовантажні машини) і без втрат, знешкодивши бандитів, захопили багаті трофеї: автомати, станкові кулемети, гранатомети... Боєприпаси до них були заховані в подвійному дні кузова однієї з автомашин». За мужність і героїзм, показані в цьому бою, командир відділення Михайло Цюрпіта був нагороджений медаллю «За відвагу».

...9 квітня 1986 року Михайло з товаришами повернувся з чергової бойової операції. За підрахунками хлопців, це мав бути їхній останній, як кажуть, «дембельський» вихід в гори. А вранці наступного дня заступник командира роти викликав до себе сержанта Цюрпіту і просто по-доб-

рому попросив, що треба зібрати хлопців і ще раз піти в гори, пояснив, що необхідно провести розвідку, де ще не ходив ніхто. Було підозріння, що в тому районі збирають свої душі душмани, що саме там можливий перехід каравану. Михайло без зайвих слів зрозумів, що справа серйозна. Ніхто з Михайлових товаришів не відмовився йти, хоч всі вже знали про те, що в штаб частини прийшли документи для повернення додому. За солдатськими підрахунками до кінця строку служби залишалося не більше 20 днів.

Отже, 10 квітня, три роки тому за сигналом тривоги група в складі 21 чоловіка готова була вилетіти на завдання. «Вертушки» (так любовно називають там солдати вертольоти) злетіли ввись і взяли курс на район висадки десанту. «З першої хвилини приземлення над нашими головами засвітили кулі. Врятував нас валун, за ним ми могли почуватися хоч трохи в безпеці. Перестрілка була не довгою. Завдяки оперативності розвідників, льотчиків і моїх товаришів по групі було взято невеликий караван».

— Тоді нам пощастило, найважче було ще попередити, — розповідає Михайло,

У № 3 «Радянського педагога» за цей рік прочитали статтю «Кроки до мудрості». Дуже цікавий, пізнавальний матеріал. Звертаємося до редакції з проханням продовжити на сторінках «Радянського педагога» розповідь про В'єтнам, звичаї і традиції його народу, а, можливо, й не обмежуватись цим. Було б зовсім добре, якби такі матеріали частіше з'являлися на шпальтах нашої багатотиражки. Думасмо, для багатьох буде цікаво скласти для себе уявлення про ту чи іншу країну за допомогою безпосередніх людських вражень.

Л. СУРНІНА, Л. КОЖЕВНИКОВА.

Студентки II курсу факультету іноземних мов.

— По-перше, чому Ви поїхали працювати саме у В'єтнам?

— Швидше з цікавості. До цього я вже побувала у НДР, Болгарії, Угорщині (викладала російську мову на літніх місячних курсах підвищення кваліфікації зарубіжних вчителів російської мови та літератури). Отож про Європу деяке уявлення вже мала, і дуже захотілося побачити Азію... — І якими були перші враження від неї!

— Їх було, мабуть, два: це нестерпна спека, яка нагадувала парну в лазні, а крім того — екзотичний тваринний світ В'єтнаму. Першого ж вечора, який, до речі, настав незвично швидко, до нас в кімнату з густою темрявою ночі залетів на світло величезний, розміром з блюдце, чорний... тарган, з розгону голосно вдарився об лампочку і впав на долівку.

Загалом у цій країні безліч дивовижних тварин і комах. Наприклад, тут рідко зустрінеш kota, зате багато хто тримає вдома ящірку гіконга. Вона вірою і правдою служить своїм господарям, знищуючи в домі набридливих і кусючих комарів. До цих рептилій встигли звикнути і наші геологи, які ніжно йменували їх «Машками» і віддавали їм під квартирування соломяні капелюхи.

Слід зауважити, що в'єтнамці, в буквальному розумінні слова, мухи не обривають. Вони ніколи не вбивають тварину просто так (як ми щурів чи мишей). А для їжі вони окремо вирощують змії, собак, коників, жаб. Це вже стало традицією.

— До речі, про традиції. Вам, мабуть, доводилося спостерігати якісь народні звичаї, святкування?

— Звичайно. Я ж пробула там повні 12 місяців (від серпня до серпня). Найскрапіше враження — це «тет» — Новий рік. Найчастіше його святкують в кінці січня (хоча це не правило). Ось уявіть собі Новий рік при температурі 15 градусів тепла, навкруги буває екзотична зелень, а замість ялинки... мандаринове деревце. Тут їх продають скрізь і відразу ж у вазонах. Це дуже гарно: на темній зеленій листя — яскраві оранжеві крихіткі-ліхтарикі (мандаринки). За звичаєм деревце обов'язково має бути з плодами. Ще один символ Нового року у В'єтнамі — гілка розквітлого абрикоса.

Як, либонь, і в будь-якій іншій країні, тут це веселе, радісне і красиве свято. Та крім святкових веселощів, є й чимало святкових клопотів. В'єтнамські жінки, як і всі жінки світу, зайняті в цей час приготуванням новорічного столу. Із міцних напоїв — тільки по чарочці лікеру. А готують все найсмачніше, найкраще: різноманітні в'ялені та зацукровані фрукти, смажені слимаки, зміїний бульйон, жаб'ячі лапки в тісті. Словом, все нам, європейцям, на диво. А зацукровану папайю це й досі пам'ятаю. Не знаю вже, чи це фрукт чи овоч,

але за формою дуже нагадує нашого гарбуза, а за смаком — диню. А ось ще один, чи не найнеобхідніший компонент в'єтнамської кухні, — зелень, яка росте на озерах (щось подібне до нашої ряски). Саме цій травичці в'єтнамці зобов'язані своїми сліпучо-білозубими посмішками. Ну, а на першому місці в харчуванні, зрозуміло, рис. От коли я побачила, з яким трудом він дається людям. То дуже важка фізична праця. Це у нас

купця вони шанують — кожен закликає до себе, ще й із жартами, приповідками. Треба сказати, що в'єтнамці взагалі народ життєрадісний. Тут важко знайти похмуре обличчя. Складається враження, що ця нещодавня, світла посмішка — національна риса в'єтнамців.

— Щодо національних рис характеру, яка, на Ваш погляд, найтипичіша? Можливо, на них лишили свій відбиток роки війни!

— Війна, безперечно, лишила свій слід. Вона навчила людей бути мужніми. Пригадую, у лютому 1979-го на кордоні з Китаєм був серйозний конфлікт. На якийсь час заняття в інституті було припинено, а коли після цієї недовгої перерви я знову читала лекцію — почувся гул літаків. Моїх студентів з-за парт як вітром здуло. Через хвилину вони вже всі були вни-

Зунг — співачка, працює на телебаченні.

До речі, багато студентів після занять працювало. І на все знаходили час і снагу. Жили вони в гуртожитках (в кімнаті — 20 чоловік). Встають о п'ятій годині ранку і обов'язково — на зарядку. Сніданок, обід і вечеря складаються з грудочки рису з дуже поживним і корисним рибним соусом «нак-нам»; зеленню і французькою булочкою.

— Ви розповіли нам про в'єтнамців у роботі, навчанні... А у вільний час! Що вони люблять робити? Можливо, Вам запам'яталися якісь в'єтнамські ігри!

— В'єтнамських ігор я щось не пригадую, а от наших ігор («А ми просо сіяли...», «Перстенець») вони вчилися із задоволенням. Що в'єтнамці люблять, то це співати. Дуже гарно співають народні в'єтнамські і російські пісні, до того,

нашу зустріч Альбіна Миколаївна. На них — багато дитячих посмішок. А ось і зразки характерної для цього краю архітектури — пагоди.

— Оця — дуже старовина, — зауважує Альбіна Миколаївна. — Місцеві жителі пишуться нею і обов'язково ведуть сюди гостей.

— Вона непогано збереглася...

— Так, в'єтнамці дбайливо ставлять до своєї історії. Збереження пагод — не єдиний приклад. Тут і вхід до музею безплатний. Промовистий факт, чи не так? Кожен третьокласник досконало знає біографію Хо Ши Міна. Місцями справжнього паломництва стали його рідне село і мавзолей. Мавзолей — це взагалі святе місце. Плити на площі перед ним миють з милом вручну. В'єтнамці чудово знають історію своєї краї-

— Чи встигли Ви опанувати в'єтнамську мову?

— О, ні. Вона дуже складна. Одне і те саме слово в різних інтонаціях може мати протилежні значення. Все, що мені вдалося вивчити за рік, — це кілька широко вживаних фраз. А знаєте, яке у в'єтнамців найулюбленіше слово? «Саудо», що означає «потім». Воно там звучить найчастіше. Мабуть, тому, що це в характері розважливого в'єтнамця — відкладати справу у довгу скриньку.

— Альбіно Миколаївно, у Вас лишилися друзі у В'єтнамі?

— Так. Це і викладачі Ханойського педінституту, і студенти. Пам'ятаю, як мої п'ятикурсники приїхали на стажування в Ленінград і писали мені звіти про все, до дрібниць: де живуть, де бувають, що бачать, як мерзнуть в незвичному кліматі. Так що люди розлучаються, а добрі стосунки лишаються.

— Що Вам дав рік роботи в цій країні як педагогу?

— Насамперед, я мала чудову нагоду вдосконалити методику викладання російської мови як іноземної. Познайомилася з викладанням у в'єтнамській спеціалізованій середній школі з поглибленим вивченням російської мови (при інституті). Займалася з п'ятикурсниками і другокурсниками, застосовуючи всі прийомы інтенсивного навчання: магнітофонні записи, мовні ситуації, ділові ігри, фонетичну зарядку, роботу в парах і групах з лідером.

— Як розуміти «робота груп з лідером»?

— Це щось подібне до нашого телевізійного клубу знавців. Усі студенти поділяються на групи (по 5 чоловік), і в обговоренні різних питань, вирішенні ситуацій їх спільну думку висловлює лідер. Тобто, вони вчать вести дискусію чужою мовою. А це дуже важливо для підготовки викладача іноземної мови.

Що стосується позитивного педагогічного досвіду, який варто було б запозичити і нам, хочу сказати про десятибальну систему оцінювання знань. Вона набагато продуктивніша від нашої, п'ятибальної, бо дозволяє враховувати ті нюанси в знаннях, які ми виражаємо плюсами і мінусами. Друга цікава деталь, уже в системі вищої освіти. На п'ятий курс іде конкурсний відбір студентів. Наприклад, я викладала у п'ятикурсників групи «А». Що це значить? Це кращі студенти всього курсу, найздібніші і найталановитіші. Чому б і нам не зробити такий же поділ? Чому студент, який у знаннях на голову вищий від своїх ровесників, може і хоче йти далі, має тупцювати на місці і нудьгувати на заняттях? Є здібності? То даймо їм можливість розвиватися по-справжньому!

Спогади Альбіни Миколаївни про В'єтнам, його людей були такими теплими, що я не втрималась і спитала: «А Ви хотіли б приїхати у В'єтнам ще раз?»

— Так. Хотіла б побачити південь країни, а головне — ті зміни, що, напевно, відбулися з того часу.

Розмову вела
Н. ЯСИНЬКА.
Мал. В. Міщук.

на полях скрізь комбайни, різні машини. А там (правда, не знаю, як тепер) — скільки око бачить — рисові поля, в яких по шию у воді йдуть буйволи, а зверху — погонич, теж у воді аж по пояс. Дуже нелегке діло — обробка рису. В'єтнамці взагалі працюючий народ. Це вже, мабуть, в крові. І коли я спитала Альбіну Миколаївну, чи проводяться у в'єтнамських школах уроки праці, як у нас, де вчать дівчат — з якого боку голку тримати, а хлопців — яким кінцем цвях забивати, то вона розсміялася: «Що ви! Уроки праці там нема. Праця не існує як щось відокремлене. Вона — все їх життя».

Втім, повернімося знову до східної екзотики. У свідомості багатьох з нас уже встиг міцно вкорінитися II, скажемо так, збірний образ — східний базар.

— Отже, Альбіно Миколаївно, базар у В'єтнамі... Який він!

— Теж екзотичний і дуже яскравий. Процвітає приватна торгівля. Чим? Буквально всім. Від жаб до чудових ювелірних виробів із срібла. Саме тут бачиш, як добре у В'єтнамі розвинуті народні промисли. В цьому і виявляється ставлення в'єтнамців до своєї культури, традицій. Молодь охоче вчиться у старших створювати чудові вироби із слонової кістки і рисової соломки, бамбука і срібла. Роблять вони це із задоволенням, люблять цим займатися. Та головне — не пропадають таємниці роботи старих майстрів.

А найцікавіше на в'єтнамському базарі, мабуть, самі торговці. Це, як правило, літні чоловіки і жінки. По-

зу, на вулиці, з гвинтівками наготові. Це безстрашні люди з сильно розвиненим почуттям власної гідності, національної гордості. І це зрозуміло: в такій важкій боротьбі вистояли і не підкорилися.

— Ви багато років працюєте з молоддю. Тож хочу спитати, чим відрізняється наша молодь і в'єтнамська!

— Головна відмінність — у ввічливості, і, на жаль, це порівняння не на нашу користь. На мене справило велике враження те доброзичливе і шанобливе ставлення студентів до викладачів, яке зустріла в Ханой. У нас в аудиторії стояв маленький столик. На ньому студенти лишали нам записки, в яких повідомляли причини, аби відпроситись з лекції, а в кінці — обіцянка обов'язково надізнати все пропущене. І я не пригадую випадку, щоб це не було виконано. У навчання в'єтнамці дуже старанні. Так от, у дні коли всі були здорові і записок не було, на чорній лаковій поверхні столика красувався старанно виведений крейдою напис: «Ми вас любимо».

Або таке (цей випадок згадую й досі). Я востаннє проводила заняття у другокурсників... Спека... (на заняттях всі сиділи з віялами, така задуха). І ось піднімається моя студентка Фунг Зунг, говорить:

— Дорога Альбіно Миколаївно! В цей день ми хочемо зробити Вам подарунок, — і... заспівала пісню на слова С. Єсеніна «Отговорила роща золотая...» Я була розчулена до сліз. А пізніше дізналася, що Фунг

ж без акценту, чудово знають слова. Виявляється, вони починають їх вчити ще в молодших класах школи. А чого вони не визнають у своїх розвагах, так це такі танці, як вальс, танго тощо. Словом, танцюють тільки на відстані.

Загалом, хотіла б відзначити особливу чистоту і цнотливість взаємин в'єтнамської молоді. Тут не побачиш «парочок», які цілються або обнімаються посеред вулиці. Але якщо дівчина і хлопчик йдуть, взявшись за руки, вірна прикмета — це двоє закоханих.

— А що Ви могли б сказати про в'єтнамську сім'ю, місце в ній жінки!

— Сім'ї дуже великі, по 10—12 дітей. Робити аборт, за релігійними переконаннями — великий гріх. Чоловіки вдома по господарству не допомагають, все жінка робить сама. Як не дивно, в її обов'язки входить ловити рибу неводами. А чоловік? У вільну годину може посидіти з вудочкою, не більше. Чоловіча справа — будувати дім, працювати на полі (щоправда, з жінками) і ходити на роботу.

— Як в'єтнамці виховують своїх дітей!

— Можна сказати, в спартанському дусі. Пам'ятаю такі вулицьні сценки (жахливі для мене і цілком нормальні для в'єтнамців). Дитина спиткулася — впала, зарюмсалася. Мати спокійно споглядатиме це, але не підійде, не допоможе малому: він повинен встати сам. Такий маленький епізод, як на мене, досить яскраво змальовує принципи виховання в в'єтнамських дітей.

Переглядаю папку фотографій, яку принесла на

Нині про це відрядження їй нагадують фотографії, листи, сувеніри. Та головне, зрозуміло, власні враження — яскраві й неповторні. Мабуть, спогади про В'єтнам іншими і бути не можуть. Адже саме тут, у Ханойському педагогічному інституті іноземних мов, довелося попрацювати завідувачою кафедрою практичного курсу російської мови, кандидату філологічних наук, доценту Альбіні Миколаївні Івановій цілий рік.

Тільки рік!.. Втім, багато це чи мало для знайомства з такою країною, як В'єтнам, судити з нашої бесіди: це багатоманіття зустрічей, вражень... Отож нехай про все це Альбіна Миколаївна розповість сама.

Думаю, не кожен з нас може похвалитися тим же.

— Зрозуміло, вражень після такого відрядження багато. Вони тільки приємні! Чи було щось таке, що Вам не сподобалося!

— Було. Не сподобався бруд на вулицях. Але це дрібниці порівняно з тим хорошим враженням, яке лишається після спілкування з місцевими жителями. Можна тільки позаздрити тій легкості, з якою вони переносять будь-які труднощі. А ще — у них нема почуттів заздрості, погорди. Відсутній і кар'єризм.

До приємних вражень відношу і тиждень відпочинку на березі Південно-Китайського моря. Вода тепла — плюс 28—30 градусів. Дивовижної форми скелі, що піднімаються прямо з води, припливи і відпливи, риба-лики з неводами... Все так незвично! Але найпрекрасніше було ввечері, коли на морі засвітилися вогники — це ліхтарі на джонках риба-лиц. Виявляється, ці люди живуть прямо в човнах на морі, під бамбуковими наметами.

Теплий спогад залишило і ставлення до нас в'єтнамців. Радянських людей вони дуже люблять і завжди питають. Як? Невідомо! Іду на велосипеді, вбрана, як і всі: на голові — «нан» (національний головний убор, близький родич нашого солом'яного капелюшка) і раптом чую російське «здравствуйте». Звернене до мене. А ще я бачила у В'єтнамі величезні черги, знаєте за чим?... За свіжким номером журналу «Лієнсо» («Радянський Союз»).